

Uppdaterad rutin för upptäckande av våld i nära relationer - i mötet med vuxna och barn

Varför uppdatering av rutin?

- Rutinen ger ett övergripande stöd vid misstanke om våld i nära relationer hos vuxna samt vid misstanke om barn som blivit utsatta eller bevittnat våld i nära relation.
- Under 2022 uppdaterade Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Rutinen är uppdaterad utifrån socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd för hälso -och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer.
- Rutinen tydliggör barnets rätt till information råd och stöd enligt 5 kap 7 § hälso- och sjukvårdslagen (HSL), och 6 kap 5 § patientsäkerhetslagen (PSL).
- Rutinen har uppdaterats utifrån ny lagstiftning kopplat till sekretessbrytande bestämmelser och barnfridsbrott

Varför fråga om våld?

- Vårdpersonal inom hälso-och sjukvården har en nyckelroll när det gäller att upptäcka och identifiera vuxna och barn som utsätts för våld.
- En korrekt anamnes är en förutsättning för en patientsäker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård. Både pågående våldsutsatthet och tidigare erfarenheter av våldsutsatthet är viktiga delar av anamnesen. Det är därför viktigt att ställa frågor om våld och vidta relevanta åtgärder och erbjuda stödinsatser vid våldsutsatthet.
- Vårdpersonal ska agera vid misstanke om att en patient är eller har varit utsatt för våld i nära relationer.

Nytt! Stärkt krav på verksamhetsnära rutiner för att upptäcka våldsutsatta

Socialstyrelsen har införts ett nytt krav på vårdgivare att fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld. Syftet med kravet är att upptäcka fler våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård.

När eller hur frågorna ska ställas är upp till varje vårdgivare att avgöra utifrån hur respektive verksamheten ser ut. Syftet med ändringen är att stärka kraven på vårdgivare att arbeta för att upptäcka våldsutsatthet och samtidigt ge utrymme för flexibilitet.

Konkret kan det exempelvis handla om att:

- ha rutiner för på vilket sätt personalen i en viss verksamhet ska ställa frågor vid tecken på utsatthet för våld,
- ställa rutinmässiga frågor om våldsutsatthet till alla patienter i en viss verksamhet, vid ett visst tillfälle, i samband med en viss aktivitet – så som vid anamnesupptagning eller inskrivningssamtal eller vid vissa symtom som exempelvis psykisk ohälsa.
- ställa frågor till en viss grupp, exempelvis till alla patienter som är sjukskrivna längre än en viss tid, som söker vård ofta eller som söker för oklar och långvarig smärtproblematik.

Fråga på rutin- vad innebär det?

Att fråga på rutin innebär att personalen ställer frågor oberoende av om de har misstankar om våld i nära relationer. Rutinmässiga frågor kan innebära att en verksamhet på ett systematiskt sätt med stöd av lokal rutin tillfrågar patienter som söker för ohälsa som skulle kunna ha sin grund i erfarenhet av våld i nära relationer.

Fördelar med att fråga på rutin:

- Större andel av pågående eller tidigare våldsutsatthet kan upptäckas
- Bidrar till en korrekt anamnes och en mer patientsäker vård
- När våldsutsatthet upptäckts tidigt kan det förebygga upprepat våld

Socialstyrelsen rekommenderar att ställa rutinfrågor inom vissa verksamheter

Rutinfrågor bör ställas inom verksamhetsområden som har visats ha en överrepresentation av våldsutsatta patienter, så som följande:

- alla kvinnor som uppsöker mödrahälsovården
- alla kvinnor som uppsöker specialiserad psykiatri för vuxna
- i alla ärenden inom barn och ungdomspsykiatri

Även om socialstyrelsens rekommendationer fokuserar på att rutinmässigt ställa frågor om våld till kvinnor är det viktigt att även fråga icke-binära och män om de varit utsatta för våld i nära relationer.

Nationella rekommendationer är även att rutinfrågor om våldsutsatthet också bör ställas inom:

- Primärvården
- Barnavårdscentraler
- Missbruk och beroendevården
- Ungdomsmottagningarna

Viktigt att beakta särskilt sårbara grupper

Särskilt sårbarhet kan bero på att en person eller en grupp i samhället generellt har svagt samhälleligt skydd eller bristande resurser. Ofta handlar det om att flera olika försvärande omständigheter sammanfaller, vilket gör gruppen särskilt sårbar vid våldsutsatthet.

- **Exempel på individer som kan vara särskilt sårbara för våldsutsatthet:**

- Barn
- Hbtq-personer, särskilt transpersoner
- Personer, särskilt kvinnor som lever i en hederskontext
- Personer med kognitiv och/eller fysisk funktionsnedsättning
- Kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem
- Kvinnor med utländsk bakgrund
- Äldre kvinnor
- Gravida kvinnor
- Personer med skyddade personuppgifter
- Kvinnor i prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Listan är inte uttömmande utan utgör några exempel på särskilt sårbara grupper. Grupperna är heterogena och en och samma person kan tillhöra flera grupper.

Nytt! Tydliggörande stöd i uppdaterad rutin Barnets rätt som anhörig vid våld i nära relationer

5 kap. 7 § Hälso- och sjukvårdslagen och 6 kap. 5 § Patientsäkerhetslagen

Hälso- och sjukvården ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har

- en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
- en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
- ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar, eller
- utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.
- Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Rutiner och kunskapsstöd

Region Gävleborg har en verksamhetsövergripande rutin som stöd för personal inom hälso-och sjukvården.

Denna rutin kan vara ett stöd för lokala rutiner, exempelvis för lokala rutiner som tydliggör när och hur personal inom en specifik verksamhet eller enhet ska fråga om våld på rutin.

På samverkanswebben finner ni verksamhetsövergripande rutin, patientinformation och kunskapsstöd.

[Våld i nära relationer – Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](https://regiongavleborg.se)

Kontaktinformation:

Avdelning Folkhälsa och hållbarhet

Hanna Höghi

Avdelningschef

026-15 83 09

070-261 22 90

hanna.hoghielm@regiongavleborg.se

regiongavleborg.se